

Даниял кітабы — Жүз елу сегізінші бөлім

Аянды ашу: Даниялдағы аза тұту күндерін түсіну

Jeff Pippenger

2024-03-25

Парсы патшасы Кирдің үшінші жылында Белтесазар деп аталған Даниялға бір нәрсе ашылды; және ол нәрсе шын еді, бірақ белгіленген уақыты ұзақ еді; сонда ол сол нәрсені түсінді, әрі аянды ұқты. Сол күндері мен, Даниял, толық үш апта бойы қайғырдым. Мен дәмді нан жемедім, аузыма ет те, шарап та алған жоқпын, әрі толық үш апта біткенше өзімді мүлде майлаған жоқпын. Ал бірінші айдың жиырма төртінші күні мен Хиддекел деп аталатын ұлы өзеннің жағасында едім. Даниял 10:1–4.

Аян кітабының он бірінші тарауындағы бейнелі үш жарым күн ішінде, екі куәгер көшеде өлі жатқан кезде, Белтешазарға бір «нәрсе» ашылады. Ол бұған дейін «аянды» (march) түсінген еді, өйткені тоғызыншы тарауда Жәбірейіл келіп, оған аянды түсінуді алдын ала берген болатын.

Иә, мен дұғада сөйлеп тұрғанымда, әуелгі көріністе көргенім — Ғабриел деген әлгі ер адам — тез ұшып келіп, кешкі құрбандық шалынатын уақытта маған тиді. Сонда ол маған түсіндіріп, менімен сөйлесіп, былай деді: Уа, Даниял, мен саған даналық пен түсінік беру үшін қазір келдім. Өтініштеріңнің басында-ақ әмір шықты, ал мен оны саған білдіру үшін келдім; өйткені сен аса сүйіктісің. Сондықтан осы істі ұғып ал да, көріністі пайымдап түсін. Даниял 9:21–23.

Даниял «бастапқы көріністе көрген» «Ғабриел деген адам» туралы айтқанда, ол пайғамбарлық тарихтың «chazon» аянына сілтеме жасап отыр; бұл сегізінші тарауда Ғабриелдің Даниялға Киелі кітап пайғамбарлығындағы патшалықтар туралы аянды түсіндіргеніне қатысты еді. Ал Даниял тоғызыншы тарауда назар аударуға тиіс болған «аян» — сыртқы көріністің «march» аяны еді. Содан кейін Ғабриел Даниялға екі мың үш жүз жылдық пайғамбарлықтың тарихи жіктемесін береді.

Тоғызыншы тарау Дарийдің бірінші жылында орындалды. Белтешазар «Кирдің үшінші жылында» «аянды түсіндім» деп айтқанда, ол «march» аянын екі жыл бойы түсініп келген еді. Белтешазар жоқтау үстінде болған «сол күндері» түсінген нәрсе — «іс», яғни еврейше «дабар» сөзі, және ол ұзақ еді, өйткені белгіленген уақыт екі мың бес жүз жиырма жыл болатын.

Даниял «істің» кейбір қырларын әлдеқашан түсінген еді, өйткені ол тоғызыншы тарауда Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы дұғаны орындап жатқан болатын, ал бұл — «істің» дұғасы. «Жеті уақытқа» қатысты жарықтың артуы болды; Белтешазар мұны жиырма бір күндік аза тұту кезінде түсінді, және сол аза тұту күндерінде «жеті уақытқа» түскен жарықтың артуы 1856 жылғы «жеті уақытқа» түскен артқан жарықты бейнеледі. Миллериттер де «жеті уақыт» туралы бұған дейін білген, өйткені олар оны жариялаған еді,

бірақ олардың тарихының дәл Филадельфиялық қозғалыстан Лаодикеялық қозғалысқа ауысқан тұсында оларды сынау үшін қосымша жарық берілуге тиіс болды.

Белташасардың аза тұту күндері 1856 жылы филадельфиялық қозғалыстың лаодикиялық қозғалысқа, содан кейін 1863 жылы лаодикиялық Адвентист шіркеуіне ауысқан кезінің пайғамбарлық тарихымен параллель келеді. «Жеті уақыт» туралы артқан нұрға қатысты Белташасардың да, Миллериттердің де тарихы үшінші періштенің лаодикиялық қозғалысының жүз қырық төрт мыңның филадельфиялық қозғалысына ауысуымен және кідіріс уақыты кезінде, яғни аза тұту күндерінде, «жеті уақыт» туралы артқан нұр ашылуға тиіс болған кезеңмен сәйкеседі.

Белтешазар әрі хабаршыны, әрі қозғалысты білдіреді. Оның қайғыру күндерінде хабаршы «затты», яғни Ақиқатты, түсінуге тиіс, содан кейін Михаил 2023 жылы екі куәгерді қайта тірілткен кезде, ол сол «затты» бір қозғалысқа жеткізуге тиіс.

Даниелдің бірінші аятта түсінгені ретінде көрсетілген еврейше “mareh” сөзі (Мәсіхтің келбетінің көрінісі) Даниелдің соңғы аянында төрт рет беріледі. Оның екеуі “аян” деп, ал екеуі “келбет” деп аударылған. Даниел бұл сөзді бірінші рет бірінші аятта қолданғанда, өзінің “аянды” түсінгенін көрсетеді, ал қалған үш сілтеме Даниелдің аянды бастан кешіруін білдіреді. Алтыншы аятта Мәсіхтің жүзі “найзағайдың ‘келбетіндей’” болды.

Ал алғашқы айдың жиырма төртінші күні мен ұлы өзеннің, яғни Хиддекелдің, жағасында тұрғанымда, көзімді көтеріп қарадым, міне, зығыр киім киген, белі Уфаздың таза алтынымен буылған бір кісі көрінді. Оның денесі хризолиттей еді, жүзі найзағайдың көрінісіндей, көздері от шамдарындай, қолдары мен аяқтары жалтыратылған жездей жарқырайтын, ал сөздерінің үні қалың жұрттың үніндей еді. Бұл аянды жалғыз мен, Даниял, көрдім; өйткені менімен бірге болған адамдар аянды көрген жоқ, бірақ оларды қатты қалтырау билеп, жасырынып қалу үшін қашып кетті. Сонда мен жалғыз қалдым да, осы ұлы аянды көрдім; бойымда ешқандай күш қалмады, өйткені көркем кейпім өзімде бүлінуге айналып, менде күш те қалмады. Даниял 10:4–8.

“Көрініс” деп аударылатын тағы бір еврей сөзі бар; еврей тіліндегі “mareh” сөзінің кейбір сипаттарын баяндап өткеннен кейін, соған тоқталамыз. Алдыңғы аяттарда “appearance” деп берілген сөз — еврей тіліндегі “mareh” сөзі. Сол сөз он алтыншы аятта “vision” деп аударылған. Он алтыншы аятта Мәсіхтің көрінісі Даниялды қайғыға батырған.

Міне, адам ұлдарының бейнесіне ұқсас біреу ерніме тиді; сонда мен аузымды ашып, сөйлеп, алдымда тұрғанға былай дедім: Уа, тақсыр, осы аяның әсерінен қайғым үстіме түсті, әрі менде ешбір күш қалмады. Даниял 10:16.

«Қайғылар» деп аударылған еврей сөзі ілмек дегенді білдіреді, ал аятта Даниял көрген Мәсіхтің көрінуінің «көрінісі» ілмекке бұрылды. Пайғамбарлықта «ілмек» бетбұрыс кезеңін білдіреді.

«Өткен тарихтан алатын сабақтар бар; және бұларға назар аударылады, сонда бәрі де Құдайдың қазір де әрқашан істеп келген жолдарымен әрекет ететінін түсінсін. Оның

қолы Өз ісінде де, халықтардың арасында да қазір көрінеді, Ізгі хабар алғаш рет Едемде Адамға жарияланған кезден бері қалай көрініп келсе, дәл солай.»

«Халықтар мен қауымның тарихында бетбұрысты кезеңдер болады. Құдайдың қамқорлық жүргізуінде осы әртүрлі дағдарысты сәттер келгенде, сол уақытқа арналған нұр беріледі. Егер ол қабыл алынса, рухани ілгерілеу болады; ал егер ол қабылданбаса, рухани құлдырау мен күйреу соңынан ереді. Жаратқан Ие Өз Сөзінде Ізгі хабардың шабуылдаушы ісін өткен заманда қалай жүргізілгенін және болашақта да, тіпті шайтандық күштер өздерінің соңғы ғажайып қимылын жасайтын ақырғы қақтығысқа дейін, қалай жүргізілетінін ашып көрсетті». Bible Echo, August 26, 1895.

Он алтыншы аят Белтешазар бейнелеп тұрған тарихтағы бетбұрыс кезеңін білдіреді. Ол Республикалық мүйіз үшін де (ұлт), Протестанттық мүйіз үшін де (шіркеу) бетбұрыс нүктесі болып табылады. Ол дағдарысты білдіреді, әрі сол тарих үшін айрықша нұр берілетін нүктені білдіреді. Даниел үшін бетбұрыс Даниелге үш рет тиюдің екіншісінде, яғни оған «тиген» кезде болды. Даниелге үш рет тиетін еді, ал оған екінші рет тиген сәт Даниел үшін бетбұрыс болды, әрі сол бетбұрыс Даниелдің «march» көрінісін көрген үш реттің екіншісі еді.

Міне, адам ұлдарының бейнесіне ұқсас Біреу еріндеріме тиді; сонда аузымды ашып, сөйлеп, алдымда тұрғанға былай дедім: Уа, мырзам, осы аяннан қайғыларым үстіме түсті, әрі менде ешбір күш қалмады. Даниел 10:16.

Біз үш рет тию мәселесін жуық арада қарастырамыз. Даниял «march» сөзін қолданған төрт жағдайдың біріншісінде ол аянды түсінгеніне куәлік етеді, ал соңғы үш сілтеме оның шын мәнінде сол көріністің бейнесін көрген кездегі тәжірибесін айқындайды. Ол көріністің бейнесіне қатысты аянды үшінші рет он сегізінші аятта атайды, сол жерде оған үшінші рет қол тигізіледі.

Сонда адам бейнесіне ұқсас біреу қайта келіп, маған қолын тигізді де, мені нығайтты. Даниял 10:18.

Он алтыншы аяттағы екінші жанасуда, яғни «march» аянына екінші рет сілтеме жасалатын жерде, оның күші кетеді, бірақ үшінші жанасуда күші қайта қалпына келеді. Оныншы, он алтыншы және он сегізінші аяттарда Даниялға қол тиеді. Алтыншы аятта Даниял Мәсіхтің, содан кейін Жебірейілдің көрінісін көреді, ал оныншы аятта Жебірейіл Даниялға алғаш рет қол тигізеді.

Сонда мен көзімді көтеріп қарадым, міне, зығырдан тігілген киім киген бір ер адам тұр екен; оның белі Уфаздың таза алтынымен буылған еді. Оның тәні хризолит секілді, жүзі найзағайдың көрінісіндей, көздері от шамдарындай, қолдары мен аяқтары жылтыратылған жездің түсіндей, ал сөздерінің үні қалың көпшіліктің үні секілді еді. Осы көріністі мен, Даниял, жалғыз өзім көрдім; өйткені менімен бірге болған адамдар бұл көріністі көрген жоқ. Бірақ олардың үстіне қатты діріл түсті, сондықтан олар тығылу үшін қашып кетті. Осылайша мен жалғыз қалдым да, осы ұлы көріністі көрдім; менде ешбір күш қалмады, өйткені менің ажарым өзімде бұзылуға айналды, әрі менде

күш те қалмады.

Мен оның сөздерінің дауысын естідім; ал оның сөздерінің дауысын естігенімде, жүзіммен жерге қарап, терең ұйқыға баттым. Міне, бір қол маған тиіп, мені тіземнің үстіне және қолымның алақандарының үстіне тұрғызды. Сонда ол маған: «Уа, Даниял, аса сүйікті адам, мен саған айтып тұрған сөздерді ұғын да, тік тұр; өйткені мен қазір саған жіберілдім»,— деді. Ол маған осы сөзді айтқан кезде, мен қалтырап тұрып қалдым. Сонда ол маған былай деді: «Қорықпа, Даниял; өйткені сен жүрегіңді ұғынуға және Құдайыңның алдында өзінді қорлауға бағыштаған алғашқы күннен-ақ, сөздерің естілді, мен сенің сөздерің үшін келдім. Бірақ Парсы патшалығының әміршісі маған жиырма бір күн қарсы тұрды; ал міне, бас әміршілердің бірі Михаил маған көмектесуге келді; мен сонда Парсы патшаларымен бірге қалдым. Ал енді мен соңғы күндерде сенің халқыңның басына не түсетінін саған ұғындыру үшін келдім; өйткені бұл аян әлі талай күндерге қатысты». Даниял 10:5–14.

Содан кейін он алтыншы аятта Даниял Мәсіхтің көрінісін көрген кезде екінші рет жанасуға ие болады.

Ол маған сондай сөздерді айтқан кезде, мен жүзімді жерге қаратып, тілсіз болып қалдым. Сонда, міне, адам ұлдарының бейнесіне ұқсас біреу еріндеріме қолын тигізді; содан кейін мен аузымды ашып, сөйлеп, алдымда тұрғанға былай дедім: Уа, тақсыр ием, осы аяннан қайғы-қасіретім үстіме түсті, әрі менде ешбір күш қалған жоқ. Өйткені осы иемнің құлы осы иеммен қалай сөйлесе алады? Себебі маған келсек, сол сәтте-ақ бойымда ешбір күш қалмады, тіпті дем де қалған жоқ. Даниял 10:15–17.

Содан кейін Даниелге үшінші рет тиеді, бұл — Мәсіхтің емес, Жәбірейілдің көрінуі кезінде.

Сонда адам бейнесіне ұқсас біреу қайта келіп, маған қолын тигізді де, мені нығайтты. Ол: «Уа, ерекше сүйікті жан, қорықпа; саған тыныштық болсын; берік бол, иә, берік бол»,— деді. Ол маған сөйлеген кезде, мен нығайып: «Тақсыр, сөйлей беріңіз, өйткені мені нығайттыңыз»,— дедім. Сонда ол: «Менің саған не үшін келгенімді білесің бе? Енді мен Парсы әміршісімен соғысуға қайтып барамын; ал мен кетіп шыққанымда, міне, Грекия әміршісі келеді. Бірақ мен саған ақиқат жазбасында белгіленгенді көрсетемін; әрі осы істерде маған дем беретін ешкім жоқ, сендердің әміршілерің Михаил ғана бар»,— деді. Даниял 10:18–21.

Даниялға үш рет қол тигізілді, әрі бірінші және үшінші рет оған періште Жәбірейіл қол тигізді. Екінші рет оған Мәсіх қол тигізді. Даниял бір ғана еврей сөзін төрт рет қолданды, бірақ сол төртеуінің біріншісінде, бірінші аятта, ол өзінің «аянды» түсінгенін айтып тұрды. Ақиқатты түсіну маңызды, бірақ бұл оның қалған үш жағдайда болғанындай, ақиқатты бастан кешірумен бірдей емес.

Даниялдың аза тұту күндері аяқталғанда, оған аза тұту күндері тәмамдалмай тұрып-ақ түсінігі болған аянды бастан кешіру тәжірибесі берілді. Бұл тәжірибе үш тию арқылы бейнеленген үш қадамнан тұрады. Бірінші және соңғы тиюді Жәбірейіл жүзеге асырды, ал ортадағы тию Мәсіх тарапынан болды. Бірінші және соңғы тиюлер еврей әліпбиінің бірінші

және соңғы әріптері еді. Сол екінші қадамда Даниял өз Жаратушысына қатысты бүлікшіл күнәкар ретіндегі күйін таниды, сондықтан ортадағы тию еврей әліпбиінің он үшінші әрпімен бейнеленген бүлікті білдіреді.

«Бірақ енді Петір қайықтар мен жүкке назар аудармады. Бұл ғажайып, оның бұрын-соңды көрген өзге ғажайыптарының бәрінен де артық, оған құдіретті күштің көрінісі болды. Исада ол бүкіл жаратылысты Өз билігінде ұстап тұрған Тұлғаны көрді. Құдайлықтың қатысуы оның өз киесіздігін әшкереледі. Ұстазына деген сүйіспеншілік, өз сенімсіздігі үшін ұялу, Мәсіхтің төмен түсуіне деген ризашылық, бәрінен де бұрын, шексіз пәктік алдында өзінің арамдығын сезіну — осының бәрі оны қатты толқытты. Серіктері ауға түскенді реттеп жатқанда, Петір Құтқарушының аяғына жығылып: “Менен кетіңізші, өйткені мен күнәкар адаммын, Ием”,— деп айқайлады.»

«Дәл сол Құдайлық киеліліктің қатысуы Даниял пайғамбарды Құдайдың періштесінің алдында өлі адамдай құлатқан еді. Ол: “Көркім менің ішімде бұзылуға айналды, күш-қуатымның ешқайсысы да қалмады”,— деді. Ишая да Жаратқан Иенің ұлылығын көрген кезде: “Қасірет маған! Мен құрыдым; өйткені мен арам ерінді адаммын, әрі арам ерінді халықтың арасында тұрамын; себебі менің көздерім Патшаны, Әскерлер Иесін, көрді”,— деп айқайлады. Даниял 10:8; Ишая 6:5. Адамзат, өзінің әлсіздігі мен күнәсімен, Құдайлық кемелдіктің қарсылығына қойылды, сонда ол өзін мүлде дәрменсіз де киесіз сезінді. Құдайдың ұлылығы мен асқақтығының көрінісі берілгендердің бәрінде де дәл осылай болған.»

“Петір: «Менен кет, өйткені мен күнәкар адаммын»,— деп дауыстады; алайда ол Исаның аяғына жабысып, Одан ажырай алмайтынын сезінді. Құтқарушы: «Қорықпа; бұдан былай адам аулайтын боласың»,— деп жауап берді. Ишая Құдайдың киелілігін және өзінің лайықсыздығын көргеннен кейін ғана, оған Құдайдың хабары сеніп тапсырылды. Петір де өзінен бас тартуға және Құдайдың құдіретіне тәуелді болуға жетектелгеннен кейін ғана, Мәсіх үшін атқаратын қызметіне шақыру алды.” *The Desire of Ages*, 246.

«Марс» көрінісі — Мәсіхтің көрініс беруінің аяны, ал Даниел бұл сөзді екінші және төртінші рет қолданғанда, ол Жебірейіл періште арқылы бейнеленеді. Алғашқы рет бұл Белтешазардың аянды түсінгені туралы мәлімдеме болды, ал соңғы үш қолданыс Даниелдің аянды бастан кешіруін білдіреді. Даниел аянды бастан кешірген осы үш жағдайда да оған қол тиді.

Жебірейіл оған алғаш рет ұлылыққа бөленген Мәсіхтің кейпін көргеннен кейін қолын тигізді, әрі сол тәжірибе оны «бетіммен жерге қараған күйі терең ұйқыға» түсірді. Аян ажырау туғызды, өйткені онымен бірге болғандар «аянды көрмеді; бірақ оларды қатты діріл басты, сондықтан тығылу үшін қашып кетті». Алғашқы түңілуде Еремия «Құдайдың қолының салдарынан жалғыз отырды», ал Белтешазарда «күш қалмады», «өйткені» оның «сымбаты өз ішінде бұзылуға айналды, және» ол «күшін сақтай алмады».

Габриел оған алғаш рет қолын тигізгеннен кейін, Даниялды тізелері мен алақандарының үстіне тұрғызды. Содан соң ол Даниялға өзінің айтқан сөздерін ұғынуды және орнынан

тұруды бұйырды; Даниял солай істеді, бірақ қалтырап тұрды. Осыдан кейін Ғабриел Даниялға оның аза тұтуының жиырма бір күні ішінде не болғанын егжей-тегжейлі баяндап береді. Ол Парсы патшаларымен жиырма бір күн бойы күрескеннен кейін, шайқасқа қатысу үшін Михаилдің көктен түскенін, ал содан соң Даниялдың дұғаларына жауап беру және Даниялға «what shall befall thy people in the latter days» дегенді түсіндіру үшін Ғабриелдің келгенін айтты. Михаил көктен түскен кезде, Даниялға ақырғы күндерді түсіндіру үшін Ғабриел жіберілді.

Жәбірейілдің түсіндірмесі Даниялға жиырма бір күндік аза тұтудың соңында берілді; Аян кітабының он бірінші тарауын жол-жолымен қолдануда бұл Езекиелдің отыз жетінші тарауда өлі сүйектерге екі рет пайғамбарлық етуге бұйырылатын сәтін білдіреді, екі пайғамбарды қабірлерінен тұрғызу үшін. Бұл Михаилдің көктен түсіп, Яхуда кітабында Шайтанмен байланысқа түсуден бас тарта отырып, Мұсаның денесін қайта тірілтетін кезінде болады. Жәбірейіл аза тұту күндерінің жалпы шолуын бергеннен кейін, Даниялға әлі тағы екі рет қол тигізілетін болады.

Жәбірейіл сөзін аяқтағаннан кейін, Даниял «жүзін жерге қаратып, мылқау болып қалды»; содан соң Мәсіхтің Өзі Даниялдың «еріндеріне тиді», сонда Даниял «аузын ашып, сөйлеп, менің алдымда тұрғанға былай деді: Уа, тақсыр ием, осы аянның әсерінен қайғым үстіме түсті, әрі менде күш те қалмады. Өйткені мына иемнің құлы мына иеммен қалай сөйлесе алады? Себебі маған келсек, сол мезетте-ақ бойымда ешбір күш қалмады, тіпті дем де қалмады».

Мәсіхті көріп, Онымен тілдесу тәжірибесі Даниялды жерге дейін кішірейтті. Ол тілсіз қалды, әрі егер Мәсіх оның еріндеріне қол тигізбегенде, Ишаяның еріндеріне құрбандық үстелінен алынған шоқ тигізілгеніндей, сол күйі қала берер еді.

Бұл зерттеуді келесі мақалада жалғастырамыз.

“Ишая өз Иесінің ұлылығы мен асқақтығының осы аянын көргенде, Құдайдың пәктігі мен киелілігін терең сезініп, қатты күйзелді. Өз Жаратушысының теңдессіз кемелдігі мен өзі де ұзақ уақыт бойы Израил мен Яхуданың таңдап алынған халқының қатарында болып келгендердің күнәкар жолының арасындағы қарама-қарсылық қандай айқын еді! «Қасірет маған!» — деп айқайлады ол; «өйткені мен құрыдым; себебі мен арам ерінді адаммын, әрі арам ерінді халықтың ортасында тұрамын; өйткені менің көздерім Патшаны, Әскерлер Иесін көрді». 5-аят. Ол, іштей қасиетті орында, Құдайдың қатысуының толық нұрының алдында тұрғандай болып, егер өз кемшілігі мен дәрменсіздігіне қалдырылса, өзіне тапсырылған миссияны мүлде орындай алмайтынын ұқты. Бірақ оның күйзелісін жеңілдету және оны ұлы миссиясына лайықтау үшін бір сераф жіберілді. Құрбандық үстелінен алынған тірі шоқ оның еріндеріне тигізіліп: «Міне, бұл сенің еріндеріңе тиді; енді сенің заңсыздығың алынып тасталды, әрі күнәң тазартылды», — делінді. Сонда Құдайдың даусы естіліп: «Кімді жіберейін, Біз үшін кім барады?» — деді; ал Ишая: «Міне, мен осындамын; мені жібере гөр», — деп жауап берді. 7, 8-аяттар.”

«Көктен келген елші күтіп тұрған хабаршыға былай деп бұйырды: “Бар да, осы халыққа айт: Шынында естіңдер, бірақ ұқпаңдар; және шынында көріңдер, бірақ аңғармаңдар. Осы халықтың жүрегін семірт, құлақтарын ауырлат, көздерін жұм; олар көздерімен көріп, құлақтарымен естіп, жүректерімен түсініп, теріс жолдарынан қайтып, сауығып кетпесін”». 9, 10-аяттар.

«Пайғамбардың міндеті айқын еді; ол кең жайылған зұлымдықтарға қарсы өз дауысын наразылықпен көтеруге тиіс болды. Бірақ ол үмітке деген қандай да бір сенімділік алмай тұрып, бұл іске кірісуден қорықты. „Ием, қашанға дейін?“ — деп сұрады ол. 11-аят. Сенің таңдаулы халқыңның ешқайсысы ешқашан түсініп, тәубеге келіп, сауығып кетпек емес пе?»

«Адасқан Яһуда үшін оның жан азабы бекер көтерілмеуге тиіс еді. Оның миссиясы мүлде нәтижесіз болмауға тиіс еді. Алайда талай ұрпақтар бойы көбейіп келген зұлымдықтар оның күндерінде жойыла салмайтын еді. Ол бүкіл ғұмыры бойы сабырлы да батыл ұстаз — үміттің де, сондай-ақ апаттың да пайғамбары болуы керек еді. Құдайдың ақырында жүзеге асатын ниеті, оның күш-жігерінің және Құдайдың барлық адал хабаршыларының еңбектерінің толық жемісі кейіннен көрінетін еді. Бір қалдық құтқарылуға тиіс еді. Мұның жүзеге асуы үшін бүлікшіл халыққа ескерту мен жалыну хабарлары жеткізілуіне тиіс екенін Жаратқан Ие былай деп мәлімдеді: “Until the cities be wasted without inhabitant, And the houses without man, And the land be utterly desolate, And the Lord have removed men far away, And there be a great forsaking in the midst of the land.” 11, 12-аяттар.»

«Тәубеге келмегендердің басына түсуге тиіс болған ауыр үкімдер,—соғыс, жер аударылу, езгі, халықтар арасындағы билік пен абыройдан айырылу,—осының бәрі солардың ішінде ренжіген Құдайдың қолын танитындар тәубеге келтірілуі үшін келуге тиіс еді. Солтүстік патшалықтың он руы көп ұзамай халықтардың арасына бытырап шашылып, олардың қалалары қаңырап бос қалуға тиіс еді; жаулас халықтардың құртушы әскерлері олардың жерін қайта-қайта жайпап өтуге тиіс еді; тіпті ақырында Иерусалимнің өзі де құлап, Яһуда тұтқынға айдалып кетуге тиіс еді; алайда Уәде етілген Жер мәңгілікке мүлде иесіз қалмауға тиіс еді. Көктен келген келушінің Ишayaға берген сенімді уәдесі мынау еді: “Онда оннан бірі қалады, Және ол қайта оралып, жойылады; Терebinф ағашы мен емен сияқты, Жапырақтары түскенде де олардың түбірі өздерінде қалады: Солайша қасиетті ұрпақ оның түбірі болады.” 13-аят.»

«Құдайдың ниетінің түпкілікті орындалатыны туралы осы сенім Ишayanың жүрегіне батылдық дарытты. Жердегі күштер Яһудаға қарсы сап түзесе де, одан не? Иеміздің хабаршысы қарсылық пен қарсы тұруға тап болса да, одан не? Ишaya Патшаны, Әскерлер Иесін, көрген еді; ол серафимдердің: “Бүкіл жер Оның ұлылығына толы”,— деген әнін естіген еді; оның қолында Ехобаның теріс жолға түскен Яһудаға арналған хабарлары Киелі Рухтың әшкерелеуші құдіретімен қатар жүретіні туралы уәде бар еді; сондықтан пайғамбар өз алдындағы іске бекемделді. 3-аят. Өзінің ұзақ та ауыр миссиясы бойы ол осы аянның естелігін өзімен бірге алып жүрді. Алпыс жыл немесе одан да көп уақыт бойы ол Яһуда ұлдарының алдында үміт пайғамбары ретінде тұрды, қауымның

болашақтағы салтанатты жеңісі туралы алдын ала айтуларында барған сайын батылырақ, тіпті одан әрі батылырақ бола түсті.» Prophets and Kings, 307–310.